

UCHWAŁA Nr 11 RADY MINISTRÓW

z dnia 11 stycznia 1962 r.

w sprawie wzmocnienia służb technicznych.

Nieodzownym warunkiem rozwoju techniki jest sprawnie działająca, na wysokim poziomie fachowym zorganizowana służba techniczna. Plan pięcioletni nakłada na przemysł duże zadania z zakresu postępu technicznego, od których wykonania zależy realizacja całego planu i dalszy rozwój gospodarki narodowej.

W celu przystosowania służb technicznych przedsiębiorstw przemysłowych do zwiększonych zadań związanych z postępowaniem technicznym i organizacyjnym w przemyśle Rada Ministrów uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Zatwierdza się „Wytyczne w sprawie organizacji służb technicznych w przemyśle”, stanowiące załącznik do uchwały.

2. „Wytyczne” należy wykorzystać przy analizie i opracowaniu zagadnień związanych z usprawnieniem służby technicznej, z uwzględnieniem szczególnych właściwości i warunków działalności, występujących w gałęziach produkcji i przedsiębiorstwach.

§ 2. 1. Ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) nadzorujący przedsiębiorstwa przemysłowe oraz instytuty naukowo-badawcze, biura projektów i biura konstrukcyjne wydadzą, opierając się na zasadach ustalonych w uchwale, w terminie do dnia 31 marca 1962 r. zarządzenia w sprawach wzmocnienia organizacji służb technicznych i zaplecza naukowo-technicznego podległych im gałęzi produkcji. Zarządzenia te powinny obejmować szczegółowe wykazy komórek organizacyjnych i stanowisk pracy zaliczonych w przedsiębiorstwach danego resortu do służby technicznej, przy czym należy uwzględnić istniejący poziom techniczny tej służby i potrzeby jej wzmocnienia, wynikające z planu pięcioletniego i planów perspektywicznych, oraz zadania rozwoju techniki ustalone dla poszczególnych branż. Dużą uwagę zwrócić należy także na zagadnienia międzybranżowe oraz wzmocnienie jednostek organizacyjnych zaplecza naukowo-technicznego działających na rzecz kilku branż (np. międzybranżowe biura projektów, instytuty naukowo-badawcze, ośrodki informacji techniczno-ekonomicznej, ośrodki normalizacyjne itd.) oraz na obowiązki podległych jednostek organizacyjnych, wynikające z porozumień o współpracy i koordynacji branżowej (uchwała nr 195 Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1960 r. o współpracy i koordynacji branżowej — Monitor Polski Nr 56, poz. 268).

2. Na podstawie zasad uchwały oraz zarządzeń ministrów zjednoczenia (jednostki równorzędne) rozpatrzą odcinki

pracy służby technicznej i zaplecza naukowo-technicznego danej branży wymagające rozwoju i dostosowania do zadań 5-letniego planu gospodarczego oraz przekażą w terminie do dwóch miesięcy od wydania zarządzeń ministrów odpowiednie wskazania zgrupowanym przedsiębiorstwom i podległym jednostkom organizacyjnym. Wskazania dla przedsiębiorstw powinny być rozpatrzone przez radę techniczno-ekonomiczną i zaopiniowane przez kolegium zjednoczenia.

3. Przedsiębiorstwa produkcyjne oraz jednostki organizacyjne zaplecza naukowo-technicznego branży (placówki naukowo-badawcze, laboratoria branżowe, biura projektów, biura konstrukcyjne itp.), korzystając ze wskazań jednostki nadrzędnej:

- 1) przeprowadzą analizę swoich potrzeb w zakresie organizacji i wyposażenia w środki i narzędzia pracy służby technicznej opierając się na analizie stanu obecnego, zadań wynikających z planów rozwoju techniki i własnych zamierzeń modernizacyjnych i techniczno-organizacyjnych,
- 2) opracują projekty wzmocnienia służby technicznej i zaplecza naukowo-technicznego,
- 3) przedstawia swoje projekty w terminie do dwóch miesięcy zjednoczeniu (jednostce nadrzędnej).

Zorganizowanie służby technicznej w przedsiębiorstwach zgodnie z potrzebami planu i warunkami działalności przedsiębiorstw należy do obowiązków dyrektorów przedsiębiorstw.

4 Zjednoczenie:

- 1) przeanalizuje projekty zgrupowanych przedsiębiorstw i podległych jednostek organizacyjnych pod kątem widzenia planu rozwoju technicznego branży, ogólnobranżowych zamierzeń w dziedzinie rekonstrukcji technicznej, koncentracji i specjalizacji produkcji, organizacji kooperacji oraz prawidłowego, najbardziej ekonomicznego podziału funkcji służby technicznej i zaplecza naukowo-technicznego w zakresie całej branży; w tym celu należy także przyspieszyć wyznaczanie i ustalanie zadań przedsiębiorstw patronackich w dziedzinie pomocy technicznej itp. przedsięwzięć, zapewniających oszczędną, zgodną z potrzebami organizację służby technicznej i zaplecza naukowo-technicznego przedsiębiorstw i całej branży,
- 2) opracuje na najbliższe lata projekt organizacji zaplecza naukowo-technicznego branży, obejmujący zarówno za-

дания i środki dla własnego aparatu zjednoczenia, jak również zadania i środki dla dostosowania aparatu podległych jednostek zaplecza naukowo-technicznego do potrzeb rozwoju branży, a także przedsięwzięcia techniczno-organizacyjne wspólne dla zgrupowanych przedsiębiorstw,

- 3) rozpatrzy na posiedzeniu swego kolegium projekty wymienione w pkt 1 i 2; dyrektor zjednoczenia opierając się na opinii kolegium powołać najpóźniej w terminie dwóch miesięcy po otrzymaniu projektów, zgodnie ze swymi uprawnieniami, decyzje w sprawach o znaczeniu ogólnobranżowym, międzyzakładowym lub wykraczającym poza uprawnienia przedsiębiorstw i ustali założenia dotyczące realizacji obu tych rodzajów projektów w okresie najbliższych kilku lat,
- 4) przedstawi ministerstwu wnioski:
 - a) w sprawie uruchomienia przez ministerstwo przedsięwzięć międzybranżowych i międzyresortowych, dotychczas z punktu widzenia potrzeb i zamierzeń danej branży, oraz
 - b) w sprawach wykraczających poza kompetencje zjednoczenia,
- 5) zorganizuje nadzór i pomoc fachową dla przedsiębiorstw przy realizacji ustalonych projektów oraz przedstawi ministerstwu w okresach półrocznych informacje co do realizacji ustalonych projektów i wniosków.

§ 3. 1. W zakresie spraw związanych z działalnością komórek zaplecza naukowo-technicznego należy się kierować odpowiednimi wytycznymi Komitetu do Spraw Techniki, wydanymi na podstawie uchwały nr 61 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1961 r. w sprawie ustalenia wysokości narzutów na fundusz postępu technicznego i limitów na nagrody za uruchomienie nowych produkcji, doskonalenia techniki i wprowadzania do przemysłu osiągnięć nauki i techniki oraz zasad gromadzenia i gospodarowania tymi środkami w 1961 r., z uwzględnieniem zmian wynikających z załącznika do niniejszej uchwały oraz wykorzystując materiały już opracowane w wyniku realizacji wymienionej uchwały nr 61 w projektach, o których mowa w § 2.

2. Wykonanie przepisu § 6 ust. 2 i 3 uchwały nr 61 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1961 r. powinno się odbywać zgodnie z przepisami niniejszej uchwały i załączonych wytycznych.

§ 4. Właściwy minister (kierownik urzędu centralnego), opierając się na wnioskach zjednoczeń (jednostek równorzędnych) wyda zarządzenie w sprawach organizacji przedsięwzięć międzybranżowych w resorcie oraz w razie uzasadnionej potrzeby przyzna na poszczególne lata planu pięcioletniego środki konieczne do przygotowania i uzupełnienia służb technicznych i zaplecza naukowo-technicznego resortu z dostosowaniem do zadań planu pięcioletniego, ze szczególnym uwzględnieniem zadań narodowych planów gospodarczych na lata 1962—1965.

§ 5. Opracowywanie projektów i wniosków, o których mowa w §§ 2 i 3, nie wstrzymuje realizacji ustalonych wcześniej przedsięwzięć oraz zadań postępu technicznego i organizacyjnego.

§ 6. Do prac nad wzmocnieniem służby technicznej powinny być włączone również odpowiednie organizacje związków zawodowych i Naczelnej Organizacji Technicznej sto-

sownie do wytycznych zawartych w uchwale nr 58 Rady Ministrów z dnia 9 lutego 1961 r. w sprawie pogłębienia współdziałania między organami państwowymi i Naczelną Organizacją Techniczną oraz zrzeszonymi w niej stowarzyszeniami technicznymi (Monitor Polski Nr 15, poz. 77).

§ 7. 1. Zobowiązuje się Komisję Planowania przy Radzie Ministrów do zwiększenia limitu zatrudnienia w resorcie przemysłu ciężkiego w planie na rok 1962 o 1500 osób z przeznaczeniem wyłącznie na utworzenie lub zasilenie zakładowych biur konstrukcyjnych, laboratoriów, oddziałów doświadczalnych, oddziałów mechanizacji i automatyzacji oraz innych tego rodzaju komórek organizacyjnych służby technicznej w tym przemyśle.

2. Równocześnie Minister Przemysłu Ciężkiego dokona odpowiedniego zmniejszenia funduszu płac innych grup pracowników i robotników w ramach ogólnego limitu funduszu płac i ilości zatrudnienia resortu oraz spowoduje kontrolę wykorzystania dodatkowego funduszu płac i zatrudnienia zgodnie z przepisem ust. 1.

§ 8. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych):

- 1) wyznaczą w ministerstwie (urzędzie centralnym) komórkę organizacyjną odpowiedzialną za wykonywanie nadzoru nad realizacją uchwały,
- 2) złożą Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów sprawozdanie z wykonania uchwały na dzień 30 czerwca 1962 r.

§ 9. 1. Przewodniczący Komitetu Drobnej Wytwórczości, Przewodniczący Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury oraz ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) nadzorujący dziedziny lub przedsiębiorstwa o działalności produkcyjnej nieprzemysłowej, budowlano-montażowej lub usługowej (posiadające służby techniczne) powinni, opierając się na ogólnych zasadach uchwały, wydać w terminie do dnia 31 marca 1962 r. wytyczne w sprawie dostosowania organizacji służb technicznych w tych przedsiębiorstwach oraz ich jednostkach nadrzędnych do potrzeb wynikających z planów rozwojowych danej gałęzi produkcji (usług).

2. Przez jednostki nadrzędne, o których mowa w ust. 1, należy rozumieć również odpowiednie jednostki organizacyjne podległe ministrowi (kierownikowi urzędu centralnego), jeżeli wykonują one funkcje zjednoczeń w stosunku do bezpośrednio im podporządkowanych przedsiębiorstw danej branży.

§ 10. Zaleca się właściwym centralom spółdzielczym powziąć uchwał o wzmocnieniu służb technicznych w spółdzielniach pracy na zasadach analogicznych jak w załączonych wytycznych.

§ 11. Wykonanie uchwały porucza się Przewodniczącemu Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Przewodniczącemu Komitetu do Spraw Techniki, Przewodniczącemu Komitetu Pracy i Płac, Przewodniczącemu Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury, Ministrowi Finansów oraz właściwym ministrom (kierownikom urzędów centralnych).

§ 12. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Załącznik do uchwały nr 11 Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 1962 r. (poz. 72).

WYTYCZNE W SPRAWIE ORGANIZACJI SŁUŻB TECHNICZNYCH W PRZEMYŚLE

I. Postanowienia ogólne.

1. Nieodzownym warunkiem prawidłowego działania gałęzi przemysłu oraz planowego rozwoju techniki jest sprawnie działająca służba techniczna.

Istniejący stan służby technicznej, choć liczebnie biorąc stosunkowo znaczny, nie może jednak być uważany za zadowalający. Inżynierowie często wykorzystywani są do prac nie wymagających technicznego przygotowania teoretycznego, wskutek czego tracą zdobytą wiedzę i umiejętności fachowe. Z drugiej zaś strony przedsiębiorstwa nie wykazują się dostateczną inicjatywą w rozwijaniu techniki, usprawnianiu organizacji produkcji, projektowaniu nowych wyrobów, polepszaniu ich asortymentu i jakości, modernizacji procesów technologicznych itp.

W dużej liczbie przedsiębiorstw brak jest komórek organizacyjnych, od których pracy zależy postęp techniczny, pomimo że wielkość i rodzaj działalności tych przedsiębiorstw uzasadnia istnienie takich komórek. Dotyczy to w szczególności takich komórek, jak np. zakładowych biur konstrukcyjnych, oddziałów doświadczalnych i laboratoriów badawczych.

Stwierdzić również należy, że jednostki nadrzędne przedsiębiorstw (zjednoczenia) poświęcają zbyt mało uwagi zagadnieniom postępu technicznego, wykorzystując personel inżynierski głównie do prac nad planami i bieżącą kontrolą wykonania planów, i nie wspomagają przedsiębiorstw w pracach nad polepszeniem ich stanu technicznego i techniczno-organizacyjnego. Nie są również należycie wykorzystane ogniwa organizacyjne zaplecza naukowo-technicznego zjednoczeń i ministerstw. Brak również planowej współpracy w dziedzinie postępu technicznego pomiędzy przemysłem a placówkami naukowymi Polskiej Akademii Nauk i resortu szkolnictwa wyższego.

Nie przyczyniają się także do podniesienia poziomu fachowego pracowników służby technicznej warunki płac, przewidujące często niższe wynagrodzenie dla pracowników tej służby od pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy produkcji.

2. Wytyczne mają na celu:

- 1) uruchomienie przez kierownictwo przedsiębiorstw, zjednoczeń i innych jednostek organizacyjnych prac nad wzmocnieniem służb technicznych, jako nieodzownego warunku postępu technicznego i prawidłowej organizacji produkcji,
- 2) wskazanie odcinków działalności, które w szczególności wymagają wzmocnienia.

2.1. Wytyczne mają charakter ramowy; przy realizacji uchwały należy uwzględnić określone potrzeby i warunki działania poszczególnych przedsiębiorstw, branż i resortów.

2.2. Wybór najważniejszych w danych warunkach rozwiązań oraz ich zastosowanie i konsekwentne wprowadzenie w życie ciąży na kierownikach właściwych jednostek organizacyjnych, zgodnie z ich zakresem uprawnień. Podkreślić należy, że organizacja służby technicznej powinna być rozpatrywana i opracowywana w sposób kompleksowy, tzn. z uwzględnieniem wszystkich funkcji tej służby oraz całości kształtu zadań i warunków działalności przedsiębiorstwa i jego organizacji.

2.3. Przez użyte w wytycznych określenie „zaplecze naukowo-techniczne” należy rozumieć: biura konstrukcyjne, biura projektów, centralne (główne) laboratoria, instytuty naukowo-badawcze i inne nie wchodzące w skład przedsiębiorstw produkcyjnych jednostki organizacyjne o charakterze naukowo-badawczym, doświadczalnym lub techniczno-usługowym podległe zjednoczeniom (jednostkom równorzędnym), przedsiębiorstwom lub organom administracji państwowej.

2.3.1. Przez określenie „służba techniczna” użyte w wytycznych należy rozumieć komórki organizacyjne lub stanowiska pracy w przedsiębiorstwach, wykonujące funkcje wymagające kwalifikacji technicznych, związane z realizacją przedsięwzięć mających na celu postęp techniczny oraz przygotowanie procesów produkcyjnych i pomocniczo-produkcyjnych.

3. Do służby technicznej należy w szczególności: opracowywanie dokumentacji konstrukcyjnej, technologicznej i remontowej, kalkulacja zużycia materiałów i energii w produkcji nowych wyrobów, normalizacja materiałów i wyrobów, typizacja procesów technologicznych, prace badawcze, doświadczalne, wynalazcze i racjonalizatorskie, prace techniczno-analityczne oraz usprawnienia techniczno-organizacyjne.

3.1. Określeniem „służba techniczna” nie są objęte komórki organizacyjne i stanowiska pracy „ruchu”, wykonujące bezpośrednio czynności produkcji albo nadzorujące (dozorujące) proces produkcyjny lub pomocniczo-produkcyjny, np: majstrowie, kierownicy wydziałów i oddziałów produkcyjnych, szef produkcji, dyspozytorzy ruchu itp. Natomiast zalicza się do służby technicznej te komórki organizacyjne i stanowiska pracy w wydziałach (oddziałach, zakładach) produkcyjnych i pomocniczo-produkcyjnych, które stale i w przeważającej mierze wykonują funkcje wymienione w pkt 3.

3.1.1. Działalność służby technicznej, jako obsługującej procesy technologiczno-produkcyjne, w niczym nie umniejsza inicjatywy oraz odpowiedzialności komórek „ruchu” za prawidłowe, bezpośrednie zastosowanie i wprowadzenie w życie przedsięwzięć postępu technicznego.

II. Służba techniczna przedsiębiorstwa przemysłowego.

A. Zadania i organizacja.

4. Zadania, do których wykonywania obowiązana jest służba techniczna przedsiębiorstwa przemysłowego, oraz jej organizacja zależą przede wszystkim od rodzaju i wielkości produkcji, od rodzaju procesu technologicznego (eksploatacyjnego) i wymagań odbiorców oraz od perspektyw rozwojowych przedsiębiorstwa i całej branży.

4.1. Ogniwa organizacyjne służby technicznej przedsiębiorstwa ponoszą odpowiedzialność w szczególności za opracowanie koncepcji technicznych, organizacji produkcji oraz przygotowanie konstrukcyjne i technologiczne wyrobów.

4.2. Do zadań służby technicznej należy w szczególności (przykładowo w przemysłach przetwórczych):

- opracowywanie wniosków i opinii co do planów rozwoju przedsiębiorstwa, co do programów produkcyjnych oraz co do planów inwestycyjnych,
- opracowywanie wieloletnich i rocznych programów i planów rozwoju techniki na podstawie inicjatywy własnej oraz wniosków innych komórek organizacyjnych, zgodnie z wytycznymi kierownictwa przedsiębiorstwa i jego jednostki nadrzędnej,
- opracowywanie, koordynacja i kontrola wykonania harmonogramów przedsięwzięć technicznych,
- opracowywanie projektów nowych wyrobów, dokumentacji technicznej (konstrukcyjnej, technologicznej, techniczno-organizacyjnej), kalkulacja czasów pracy, zużycia materiałów i energii oraz wykorzystania powierzchni produkcyjnej,
- projektowanie ulepszeń produkowanych wyrobów oraz badanie ich w czasie eksploatacji (zastosowania) i projektowanie poprawy ich właściwości użytkowych,
- prowadzenie prac doświadczalnych, np. w zakresie mechanizacji i automatyzacji produkcji,
- śledzenie i badanie osiągnięć krajowych i zagranicznych w dziedzinach konstrukcji i technologii właściwych dla danego przedsiębiorstwa,
- inicjowanie zastosowania nowych tworzyw i metod produkcyjnych oraz przeprowadzanie prób i doświadczeń,
- opracowywanie projektów Polskich Norm, norm branżowych i zakładowych, dotyczących materiałów, wyrobów, części i detali, oraz prowadzenie prac unifikacyjnych i typizacyjnych,
- opracowywanie lub adaptacja i wprowadzanie do produkcji nowoczesnych metod technologicznych i oprzyrządowania oraz instrukcji technologicznych,
- opracowywanie założeń konstrukcji nowych maszyn i urządzeń (jako wyposażenia technicznego zakładu) oraz dokumentacji remontowej,
- mechanizacja pracochłonnych i uciążliwych prac, opracowywanie usprawnień techniczno-organizacyjnych, ich wprowadzanie do produkcji, czuwanie nad ich stosowaniem oraz analiza ich efektywności ekonomicznej,
- kompleksowe projektowanie i wprowadzanie lub udział we wprowadzaniu w życie organizacji nowych wydziałów (oddziałów) produkcyjnych, zespołów, gniazd, cykli produkcyjnych itp.,
- nadzór techniczny nad uruchamianiem i ruchem próbnym inwestycji własnych oraz pomoc w uruchamianiu maszyn i urządzeń technicznych dostarczonych przez przedsiębiorstwo inwestorom,
- inicjowanie, organizowanie lub udział w pracach naukowo-badawczych nad nowymi procesami technologicznymi, zastosowaniem nowych materiałów, maszyn, urządzeń itp.,
- udział w pracy zespołów i brygad powołanych do opracowania lub realizacji konkretnych przedsięwzięć technicznych i techniczno-organizacyjnych,
- udzielanie porad i pomocy technicznej innym komórkom organizacyjnym, uczestnikom socjalistycznego współzawodnictwa pracy, racjonalizatorom i wynalazcom.

4.2.1. Jeżeli przedsiębiorstwo wykonuje funkcje przedsiębiorstwa prowadzącego zgodnie z uchwałą nr 388 Rady Ministrów z dnia 17 listopada 1960 r. o przedsiębiorstwach prowadzących (Monitor Polski Nr 94, poz. 417), do obowiązków jego służby technicznej należą ponadto zadania przewidziane dla zjednoczenia, zgodnie ze statutem przedsiębiorstwa.

4.2.2. Służba techniczna przedsiębiorstwa stojącego na odpowiednio wysokim poziomie technicznym i organizacyjnym ma obowiązek inicjować pomoc techniczną i techniczno-organizacyjną dla przedsiębiorstw należących do tej samej branży lub związanych z nią stałą kooperacją przemysłową, kierując się wytycznymi jednostki nadrzędnej, organizując jako przedsiębiorstwo patronackie pomoc i wspólne przedsięwzięcia techniczne i techniczno-organizacyjne przewidziane w uchwale nr 388 Rady Ministrów, o której mowa w pkt 4.2.1.

4.2.3. Przedsiębiorstwa uspołecznione wymagające pomocy technicznej i techniczno-organizacyjnej, bez względu na ich formę prawną-organizacyjną i podporządkowanie organizacyjno-administracyjne, mają obowiązek poszukiwania tej pomocy u przedsiębiorstw, które obowiązane są jej udzielać, zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym przedmiocie.

4.2.4. Biorąc pod uwagę, że celowe planowanie rozwoju techniki i polepszenia jakości produkcji wymaga stałych kontaktów z odbiorcami, przedsiębiorstwa powinny w porozumieniu ze swoimi jednostkami nadrzędnymi:

- organizować okresowe spotkania z przedstawicielami odbiorców, użytkowników i organizacji handlowych (handlu wewnętrznego i zagranicznego),
- omawiać z nimi koncepcję nowych wyrobów, polepszenia i wzbogacenia asortymentu wyrobów już produkowanych, możliwości wykorzystania nadwyżek mocy produkcyjnej, warunki techniczne dostaw itp.,
- organizować dla nich wspólnie ze służbą zbytu przedsiębiorstwa poradnictwo techniczno-handlowe połączone z pokazami, polegające na informowaniu odbiorców o właściwościach wyrobów, możliwościach ich zastosowania, stosowania wyrobów zastępczych, ich obsłudze techniczno-eksploatacyjnej, możliwościach zaopatrzenia w części zamienne itp.,
- zapewnić wydawanie przez właściwe organizacje wydawnicze katalogów wyrobów, części zamiennych, cenników, instrukcji o obsłudze itp. oraz stałą ich aktualizację,
- obserwować u użytkowników technikę eksploatacji dostarczonych maszyn i urządzeń, służyć w czasie eksploatacji fachową poradą oraz wykorzystywać poczynione spostrzeżenia przy projektowaniu i konstrukcji nowych typów i wyrobów.

4.2.5. Strukturę organizacyjną służby technicznej ustala przedsiębiorstwo na podstawie wytycznych jednostki nadrzędnej. Szczegółowy zakres działania, uprawnienia i obowiązki komórek organizacyjnych i stanowisk pracy służby technicznej ustala regulamin organizacyjny przedsiębiorstwa, a w razie jego braku — instrukcja (księga służby) wprowadzona zarządzeniem dyrektora.

4.2.5.1. Rodzaj komórek organizacyjnych i stanowisk pracy służby technicznej zależy od rodzajów i wielkości zadań. Do komórek organizacyjnych (stanowisk pracy) służby technicznej zaliczyć należy: komórki organizacyjne do spraw przygotowania produkcji (konstrukcyjnego i technologicznego), narzędziownie, laboratoria badawcze i kontrolno-analityczne, oddziały doświadczalne mechanizacji i automatyzacji, stacje prób oraz komórki organizacyjne do spraw normalizacji.

4.2.5.2. W większych przedsiębiorstwach produkcyjnych, o złożonym procesie technologicznym, może okazać się celowe powierzenie zagadnień rozwoju techniki naczelnemu (głównemu) inżynierowi, zastępcy dyrektora do spraw tech-

nicznych, a kierownictwo bieżącej produkcji — szefowi produkcji, bądź też utworzenie specjalnego stanowiska zastępcy naczelnego inżyniera do spraw postępu technicznego. W takich przypadkach naczelnemu inżynierowi (jego zastępcy) powinny podlegać wydzielone komórki organizacyjne służby technicznej (przygotowania produkcji, zakładowe biura konstrukcyjne, projektowo-konstrukcyjne lub dział konstrukcyjny, dział technologiczny, dział narzędziowy, laboratorium zakładowe, sprawy normalizacji oraz informacji technicznej).

4.2.5.3. Należy także zbadać celowość zorganizowania w przedsiębiorstwie takich komórek organizacyjnych, jak: prototypowni na potrzeby konstrukcji i technologii, oddziału doświadczalnego oraz oddziału mechanizacji i automatyzacji, lub nawiązać współpracę z innym przedsiębiorstwem, w którym te komórki organizacyjne istnieją i mogą być wykorzystane. Wyniki analizy w tej sprawie i propozycje powinny być konsultowane z jednostką nadrzędną.

4.2.5.4. W przedsiębiorstwach, w których z różnych względów nie jest możliwe lub celowe zorganizowanie stałych komórek organizacyjnych służby technicznej, należy niektóre doraźne zagadnienia powierzać do opracowania zespołom problemowym, specjalnie do tego celu powołanym, składającym się z fachowców zatrudnionych stale w innych komórkach organizacyjnych przedsiębiorstwa z udziałem w razie potrzeby specjalistów z zewnątrz. Zespoły te działają na zasadzie komisji roboczych, powoływanych przez dyrektora przedsiębiorstwa do wykonania określonych zadań. Członkom zespołu problemowego, w tym również specjalistom z zewnątrz, przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach zespołu zgodnie z obowiązującymi przepisami.

4.3. W pracach nad wzmocnieniem i usprawnieniem służby technicznej w przedsiębiorstwach małych i średnich należy zbadać możliwość wprowadzenia bezwydziałowej struktury organizacyjnej, pozwalającej na lepsze wykorzystanie kadr inżynieryjno-technicznych przez skoncentrowanie we wspólnych działach technicznych prac nad przygotowaniem konstrukcyjnym, technologicznym i organizacyjnym produkcji, przy równoczesnym zniesieniu stanowisk kierowników wydziałów (oddziałów) produkcyjnych i ich komórek technologicznych. Prace nad tą metodą zarządzania powinny być prowadzone w porozumieniu ze zjednoczeniem, przy wykorzystaniu pomocy odpowiednich placówek naukowo-badawczych i techniczno-organizacyjnych.

4.4. Zaleca się utworzenie w większych przedsiębiorstwach rad techniczno-ekonomicznych działających pod przewodnictwem dyrektora przedsiębiorstwa, naczelnego inżyniera lub wybitnego fachowca, powołanego przez dyrektora przedsiębiorstwa.

4.4.1. Rada techniczno-ekonomiczna jest organem opiniotwórczym i doradczym dyrektora. Do jej składu powinni wejść wybitni specjaliści technicy i ekonomiści z najważniejszych dziedzin działalności przedsiębiorstwa oraz naukowcy i praktycy spoza przedsiębiorstwa, powołani przez dyrektora.

4.4.2. Głównym zadaniem rad techniczno-ekonomicznych powinno być opiniowanie i wnioskowanie w sprawach: rozwoju technicznego i ekonomicznego przedsiębiorstwa, programu produkcyjnego, wskaźników techniczno-ekonomicznych uzyskiwanych przez przedsiębiorstwo, organizacji i jakości produkcji, modernizacji maszyn i urządzeń technicznych oraz wydawanie opinii w innych sprawach istotnych dla postępu technicznego, ekonomicznego i organizacyjnego w działalności przedsiębiorstwa.

B. Kierunki i środki wzmocnienia służby technicznej.

5. Rodzaj przedsięwzięć organizacyjnych koniecznych do wzmocnienia służby technicznej zależy głównie od rodzaju branży, rodzaju wyrobów i procesu technologicznego, wielkości przedsiębiorstwa i jego aktualnego poziomu techniczno-organizacyjnego oraz od organizacji danej branży jako całości. Ogólny przegląd sytuacji pozwala na stwierdzenie, że w szczególności następujące odcinki służby technicznej wymagają wzmocnienia i uaktywnienia:

- prace nad planem rozwoju technicznego przedsiębiorstwa (branży), analiza techniczno-ekonomiczna mocy produkcyjnej,
- techniczno-ekonomiczne badanie celowości wyboru zamierzeń inwestycyjnych i modernizacyjnych,
- projektowanie i konstrukcja nowych wyrobów, zwłaszcza na eksport, ulepszanie wyrobów już wytwarzanych oraz opracowywanie i wypróbowanie prototypów, wzorców, modeli i nowych receptur,
- przygotowanie produkcji, a zwłaszcza przygotowanie dokumentacji technologicznej oraz kalkulacja wstępna nowych wyrobów,
- opracowywanie nowych procesów technologicznych, ich typizacja, mechanizacja i automatyzacja,
- opracowywanie norm i standardów dla wyrobów i materiałów.

5.1. Należy podkreślić, że dla wszelkich nowych przedsięwzięć technicznych, techniczno-organizacyjnych i produkcyjnych powinna być opracowana kalkulacja ekonomiczna, ustalająca rozmiar i uzasadniająca korzyści gospodarze nowego przedsięwzięcia; dotyczy to w szczególności uruchomienia nowej produkcji, nowych procesów technologicznych i metod produkcyjnych.

5.2. Dla zadań, o których mowa w pkt 5, powinny być opracowywane harmonogramy, pozwalające na konsekwentną, planową ich realizację, śledzenie przebiegu wykonania i koordynację poszczególnych elementów.

6. W celu dokładnego określenia swoich potrzeb w tym zakresie przedsiębiorstwa przemysłowe powinny przeanalizować swoją strukturę organizacyjną i metody pracy w zakresie objętym działalnością służby technicznej. Należy stwierdzić, czy istniejące komórki organizacyjne tej służby i ich obsada fachowa oraz wykonywane funkcje i metody współpracy z wyspecjalizowanymi jednostkami organizacyjnymi zaplecza naukowo-technicznego branży zapewniają prawidłową obsługę procesów produkcyjnych i systematyczną pracę nad postępowaniem technicznym, np. w zakresie konstrukcji wyrobów, technologii (techniki eksploatacji), organizacji procesów produkcyjnych i pomocniczo-produkcyjnych i na innych odcinkach, od których zależy poziom techniczny i technologiczny przedsiębiorstwa.

6.1. W wyniku tej analizy należy ustalić szczegółowy harmonogram prac należących do służby technicznej, zwłaszcza w zakresie sporządzania i realizacji planu postępu technicznego przedsiębiorstwa.

6.1.1. Harmonogram ten powinien uwzględniać etapy rozwoju służby technicznej, skoordynowane z planami wieloletnimi przedsiębiorstwa i całej branży, przy założeniu, że organizacja służby technicznej powinna odpowiednio wyprzedzać realizację przedsięwzięć technicznych.

6.1.2. Utworzenie komórek organizacyjnych służby technicznej powinno być rozważane pod kątem widzenia opty-

malnej koncentracji funkcji, zakładając tam, gdzie to jest możliwe i celowe, wykonywanie zadań przez komórki organizacyjne służby technicznej w sposób centralny na rzecz innych komórek organizacyjnych przedsiębiorstwa.

6.2. W przedsiębiorstwach, w których liczebny stan kadr inżynierjno-technicznych nie wykazuje większych braków, należy uzyskać wzmocnienie służby technicznej przede wszystkim przez prawidłową selekcję tych kadr i rozmieszczenie ich na stanowiskach służby technicznej decydujących o postępie technicznym i techniczno-organizacyjnym.

6.2.1. W tym celu należy dokonać odpowiednich przesunięć pracowników inżynierjno-technicznych z innych działów zarządu przedsiębiorstwa i wydziałów produkcyjnych, zapewniając tym komórkom organizacyjnym odpowiednią obsługę procesów produkcyjnych. Przesunięcie to powinno być dokonane z uwzględnieniem perspektywy rozwojowej przedsiębiorstwa oraz kwalifikacji, specjalności, uzdolnień i zamiłowań pracowników.

6.3. Jeżeli niewystarczający stan służby technicznej w przedsiębiorstwie wynika z braku możliwości zatrudnienia odpowiednich pracowników lub niemożności uzupełnienia stanu zatrudnienia ze względu na brak środków, przedsiębiorstwo może wystąpić z odpowiednim wnioskiem do swej jednostki nadrzędnej, która ma obowiązek wspólnie z przedsiębiorstwem rozważyć i obrać najbardziej celowe w danym przypadku rozwiązanie organizacyjne, zapewniające w niezbędnym zakresie obsługę techniczną przedsiębiorstwa przez specjalistyczne jednostki organizacyjne swego zaplecza naukowo-technicznego lub przez przedsiębiorstwo prowadzące i palionackie bądź przez przyznanie dodatkowych środków w trybie obowiązujących przepisów.

6.4. Rozmieszczenie kadr służby technicznej oraz ich doskonalenie i specjalizacja zawodowa należy do obowiązków naczelnego (głównego) inżyniera (kierownika technicznego) przedsiębiorstwa działającego według wytycznych dyrektora przedsiębiorstwa.

6.4.1. Do obowiązków naczelnego (głównego) inżyniera (kierownika technicznego) należy m.in. organizacja systematycznego doskonalenia i samokształcenia pracowników służby technicznej, udostępniania im literatury fachowej, materiałów i informacji naukowo-technicznej (organizowanie praktyk zawodowych w kraju i za granicą, narad technicznych, dyskusji itp.). Zadania te realizowane są bądź we własnym zakresie przedsiębiorstwa, bądź z udziałem jednostki nadrzędnej.

6.4.2. Kierownictwo przedsiębiorstwa powinno zwrócić szczególną uwagę na badanie uzdolnień i zamiłowań nowo przyjmowanych do pracy inżynierów i techników i przeprowadzanie selekcji, pod kątem widzenia odpowiedniego ich doboru i rozmieszczenia oraz udzielać pomocy w dalszym szkoleniu, doskonaleniu zawodowym i specjalizacji zatrudnionym inżynierom i technikom, stwarzając im do tego odpowiednie warunki pracy.

6.4.3. Podział pracy w służbie technicznej powinien uwzględniać specjalności zawodowe pracowników i umożliwić im dalszą specjalizację i doskonalenie zawodowe. Służba techniczna powinna mieć tak zorganizowaną pracę, ażeby pracownicy mogli część swego czasu poświęcić na studiowanie literatury fachowej, zaznajamianie się z nowoczesnymi rozwiązaniami i koncepcjami technicznymi oraz opraco-

wywanie usprawnień i ulepszeń technicznych i organizacyjnych na określonym odcinku pracy.

6.4.4. W przedsiębiorstwach należy opracować i konsekwentnie realizować pod nadzorem naczelnego (głównego) inżyniera program doskonalenia i specjalizacji kadr inżynierjno-technicznych, uwzględniający dostosowanie ich poziomu fachowego do aktualnego poziomu nauki i techniki i zaznajomienie się z nowymi osiągnięciami z tego zakresu w kraju i za granicą.

6.4.5. Zakładowy lub branżowy (działowy) ośrodek informacji technicznej i ekonomicznej powinien założyć ewidencję wszystkich pracowników służby technicznej przedsiębiorstwa (branży) dla bieżącego udostępnienia im, zgodnie z ich specjalnością i zainteresowaniami, wszelkich potrzebnych materiałów z zakresu rozwoju nauki i techniki.

6.4.6. W przedsiębiorstwach, których działalność wymaga badań naukowych (np. prowadzących na szeroką skalę próby i doświadczenia, w nowo uruchamianych fabrykach o nowym, złożonym procesie technologicznym itp.), zaleca się zaangażowanie, w pełnym lub częściowym wymiarze godzin, samodzielnych pracowników naukowo-badawczych na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

6.4.6.1. W uzasadnionych wypadkach przedsiębiorstwo może wystąpić do jednostki nadrzędnej o zaangażowanie na określony czas eksperta zagranicznego.

6.4.7. Dla pogłębienia wiedzy fachowej i wymiany doświadczeń należy szerzej stosować praktykę wymiany fachowców pomiędzy pokrewnymi przedsiębiorstwami na określony czas (co najmniej 2 tygodnie) oraz praktyki zagraniczne. Sprawozdanie z prac w okresie praktyki i dokonane obserwacje powinny być analizowane w przedsiębiorstwie i udostępniane zainteresowanym.

6.5. Jednym z podstawowych warunków podniesienia poziomu fachowego kadr inżynierjno-technicznych jest prawidłowa organizacja stażu pracy absolwentów technicznych szkół wyższych i zawodowych.

6.5.1. Każdy absolwent odbywa y staż pracy w przedsiębiorstwie powinien otrzymać konkretne zadania na dany okres, z rosnącym stopniem ich trudności w miarę nabierania doświadczenia.

6.5.2. Zadania te powinny uwzględniać przygotowanie teoretyczne, uzdolnienia, zamiłowania oraz określony kierunek specjalizacji zawodowej.

6.5.3. W przedsiębiorstwach zatrudniających większą liczbę absolwentów odbywających staż pracy — ich pracę powinien organizować specjalnie do tego wyznaczony pracownik o odpowiednich kwalifikacjach.

III. Zadania zjednoczenia.

7. Do zadań zjednoczenia w zakresie techniki i produkcji należy zapewnienie danej branży jako całości warunków sprzyjających rozwojowi techniki i produkcji, zgodnie z potrzebami gospodarki narodowej, poszczególnych odbiorców i użytkowników wyrobów, a w szczególności:

— inicjowanie i organizowanie prac badawczych i techniczno-organizacyjnych nad nowymi procesami technologicznymi, nowymi konstrukcjami i asortymentami wyrobów ich wprowadzaniem do produkcji,

- analiza techniczno-ekonomiczna kosztów wytwarzania w przekroju całej branży oraz inicjowanie przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych dla ich obniżenia, wymiana osiągnięć i doświadczeń w tym zakresie oraz pomoc przy ich realizacji, organizowanie przedsięwzięć dla zwiększenia wydajności pracy,
- organizowanie i udział w pracach nad rekonstrukcją techniczną i modernizacją branży,
- organizowanie i koordynowanie wzajemnej współpracy przedsiębiorstw produkcyjnych branży na polu techniki oraz współpracy przedsiębiorstw produkcyjnych z jednostkami organizacyjnymi zaplecza naukowo-technicznego zjednoczenia,
- analiza efektywności ekonomicznej przedsięwzięć technicznych o znaczeniu międzyzakładowym lub organizowanych przez zjednoczenie,
- organizowanie pomocy technicznej i wymiany doświadczeń techniczno-organizacyjnych w ramach współpracy i koordynacji branżowej, zgodnie z zawartymi porozumieniami branżowymi (uchwała nr 195 Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1960 r. o współpracy i koordynacji branżowej — Monitor Polski Nr 56, poz. 268),
- organizowanie i udział w pracach ośrodków informacji technicznej i ekonomicznej zjednoczenia.

7.1. Organizacja wewnętrzna zjednoczeń (jednostek równorzędnych) zależy od rodzaju branży i zadań stojących przed daną branżą w dziedzinie postępu technicznego i usprawnienia produkcji oraz od zasięgu działania zjednoczenia (ilości zgrupowanych przedsiębiorstw produkcyjnych, zaplecza naukowo-technicznego, roli zjednoczenia jako wiodącego).

7.1.1. W organizacji wewnętrznej zjednoczeń należy dążyć do koncentracji funkcji technicznych i techniczno-ekonomicznych, pozwalających na kompleksową analizę i projektowanie rozwiązań produkcyjnych i technicznych.

7.1.2. Zjednoczenie (jednostka równorzędna) powinno ogarniać całokształt zasadniczych problemów technicznych danej branży, stwarzać warunki organizacyjne, kadrowe i materialne do rozwoju techniki, sprawnego funkcjonowania służb technicznych w przedsiębiorstwach i jednostek techniczno-pomocniczych i naukowo-badawczych branży oraz planować ich uzupełnienie w zakresie niezbędnym dla prac nad realizacją zadań planu rozwoju techniki.

7.1.3. W tym celu zjednoczenie powinno planowo organizować współpracę przedsiębiorstw produkcyjnych, biur konstrukcyjnych, biur projektów, placówek naukowo-badawczych i innych specjalistycznych jednostek techniczno-usługowych branży, opracowywać wytyczne dotyczące planu ich działalności, studiować rozwój techniki i technologii w danej branży za granicą, czuwać nad systematycznym zaopatrzeniem służby technicznej w potrzebne materiały, informacje, katalogi, cenniki, wzory, modele, prototypy itp. zapewniające jej stały postęp w pracy.

7.1.4. Dla pełnego wykorzystania mocy produkcyjnej i zapewnienia ciągłości produkcji zjednoczenie powinno zapewnić opracowanie, z odpowiednim wyprzedzeniem w czasie, dokumentacji konstrukcyjnej i technologicznej oraz zaopatrzenie w inne środki niezbędne do podjęcia produkcji zastępczej, np. w razie zmiany profilu produkcyjnego ze względów rynkowych lub anulowania zamówień przez odbiorców, zmiany warunków dostaw eksportowych, zmiany surowców itd.

7.1.5. Zjednoczenia, grupujące przedsiębiorstwa będące producentami maszyn i urządzeń technicznych, powinny czu-

wać nad tym, aby urządzenia te i maszyny miały w czasie eksploatacji u odbiorcy zapewnioną obsługę remontową oraz niezbędne części zamienne.

7.1.6. W miarę dojrzewania służby technicznej przedsiębiorstw, działy techniczne zjednoczenia powinny ograniczać swoje funkcje w zagadnieniach bieżących, a nastawiać się na zadania przyszłościowe.

7.1.7. Specjalnym zadaniem zjednoczeń (jednostek równorzędnych) jest kontrola efektywności ekonomicznej postępu technicznego w danej branży.

7.2. Dla systematycznego doskonalenia i specjalizacji kadr inżynierijno-technicznych danej branży zjednoczenie (jednostka równorzędna) powinno organizować lub prowadzić kursy, kurso-konferencje i seminaria pod kierunkiem i z udziałem naukowców i wybitnych praktyków.

7.2.1. Szczególną uwagę należy zwrócić na zaznajamianie inżynierów i techników z nowoczesnymi metodami technologicznymi, konstruktorskimi, organizacyjnymi i metodami kalkulacji i analizy ekonomicznej oraz omawianie wybitnych osiągnięć technicznych, krajowych i zagranicznych. Organizację, programy i metodykę dydaktyczną zjednoczenie powinno opracować w porozumieniu z właściwym ministerstwem oraz we współpracy z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Kadr Kierowniczych przy Komitecie Pracy i Płac i ogniwami branżowymi Naczelnej Organizacji Technicznej.

7.2.2. W celu sprawnej organizacji pracy osób odbywających staż w danej branży zjednoczenie powinno w porozumieniu z przedsiębiorstwami opracować okresowe programy szkolenia tych osób z wykorzystaniem możliwości technicznych i kadrowych poszczególnych przedsiębiorstw, zapewniając im pomoc i nadzór fachowy.

7.3. Przy radach techniczno-ekonomicznych zjednoczeń powinny w miarę potrzeby powstać sekcje problemowe składające się z wybitnych specjalistów zjednoczenia, przedsiębiorstw zgrupowanych, biur projektów, biur konstrukcyjnych i instytutów naukowo-badawczych oraz specjalistów spoza zjednoczenia (wykładowców, katedr uczelni wyższych, ośrodków naukowych Polskiej Akademii Nauk, instytutów, przedsiębiorstw), a także z fachowców reprezentujących wymagania odbiorców. Zadaniem tych sekcji powinna być w szczególności analiza i dyskusja nad przyszłościowymi problemami postępu technicznego danej branży.

7.4. Zjednoczenie (jednostka równorzędna), jako jednostka wiodąca w danej branży, ma obowiązek, zgodnie z zasadami określonymi w uchwale nr 195 Rady Ministrów z dnia 9 czerwca 1960 r., rozpatrywania zagadnień postępu technicznego i techniczno-organizacyjnego w skali całej branży i dołożenia starań dla objęcia współpracą i koordynacją branżową wszystkich jednostek organizacyjnych danej branży.

7.4.1. W tym celu zjednoczenie powinno spośród podległych jednostek produkcyjnych i zaplecza naukowo-technicznego wyznaczyć jednostki organizacyjne, specjalizujące się w określonych zagadnieniach technicznych i techniczno-organizacyjnych, do udzielania systematycznej pomocy i do współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi branży.

IV. Postanowienia końcowe.

8. Dla sprawnej realizacji wytycznych zaleca się powołanie w przedsiębiorstwach specjalnych zespołów do opracowania projektów, o których mowa w § 2 ust. 3 uchwały,

przygotowania realizacji oraz do pomocy i kontroli przy wprowadzaniu w życie planu organizacji służby technicznej.

8.1. W celu optymalnego wykorzystania możliwości służby technicznej i zaplecza naukowo-technicznego, a zwłaszcza ogniw opracowujących zagadnienia związane z postępowaniem technicznym i techniczno-organizacyjnym, należy je odciążyć od prac powtarzalnych, pomocniczych i administracyjnych.

8.2. Przebieg i wyniki realizacji wytycznych powinny być bieżąco referowane dyrektorowi danej jednostki organizacyjnej.

9. Niekroć w wytycznych Przewodniczącego Komitetu do Spraw Techniki z dnia 4 maja 1961 r. w sprawie pracy i rozwoju zaplecza naukowo-technicznego w przemyśle i usługach oraz załącznikach do nich użyto określenia „zaplecze naukowo-techniczne zakładowe” (ust. 1.3.3. i dalsze tych wytycznych), należy przez to rozumieć komórki organizacyjne służby technicznej w znaczeniu niniejszych wytycznych.